

MEĐUNARODNI KODEKS MEDICINSKE ETIKE SVJETSKOG LIJEČNIČKOG UDRUŽENJA

Usvojen na 3. općoj skupštini Svjetskog liječničkog udruženja u Londonu, Engleska, u listopadu 1949.

Izmijenjen i dopunjen na 22. svjetskoj liječničkoj skupštini u Sydneyu, Australija, u kolovozu 1968., na 35. svjetskoj liječničkoj skupštini u Veneciji, Italija, u listopadu 1983.,

na 57. općoj skupštini Svjetskog liječničkog udruženja u Pilanesbergu, Južnoafrička Republika, u listopadu 2006.

i na 73. općoj skupštini Svjetskog liječničkog udruženja u Berlinu, Njemačka, u listopadu 2022.

PREAMBULA

Svjetsko liječničko udruženje, SLU (WMA, od eng. World Medical Association), sastavilo je Međunarodni kodeks medicinske etike kao kanon etičkih načela za liječnike diljem svijeta. U skladu s Deklaracijom SLU-a iz Ženeve: Liječničkom prisegom i cjelokupnom politikom SLU-a, određuju se i pojašnjavaju profesionalne dužnosti liječnika prema pacijentima, drugim liječnicima i zdravstvenim djelatnicima, samima sebi i društvu u cjelini.

Liječnik mora biti svjestan primjenjivih nacionalnih etičkih, pravnih i regulatornih normi i standarda, kao i relevantnih međunarodnih normi i standarda.

Takve norme i standardi ne smiju umanjiti liječničku predanost etičkim načelima navedenima u ovom Kodeksu.

Međunarodni kodeks medicinske etike treba čitati kao cjelinu i svaki od njegovih sastavnih stavaka treba primjenjivati uzimajući u obzir sve ostale relevantne stavke. U skladu s poslanjem SLU-a Kodeks je upućen liječnicima. SLU potiče druge koji su uključeni u zdravstvenu skrb da usvoje ova etička načela.

OPĆA NAČELA

1. Liječnik je prvenstveno dužan promicati zdravlje i dobrobit svakog pacijenta pružanjem kompetentne, pravodobne i suosjećajne skrbi u skladu s dobrom medicinskom praksom i profesionalizmom.

Liječnik također ima odgovornost pridonijeti zdravlju i dobrobiti populacije kojoj liječnik služi i društva u cjelini, uključujući buduće generacije.

Liječnik mora pružati skrb uz najveće poštovanje ljudskog života i dostojanstva te autonomije i prava pacijenta.

2. Liječnik se mora baviti medicinom pošteno i pravedno i pružati skrb temeljenu na zdravstvenim potrebama pacijenta bez pristranosti ili diskriminacije na temelju dobi, bolesti ili invaliditeta, vjere, etničkog podrijetla, spola, nacionalnosti, političkog opredjeljenja, rase, kulture, spolne orijentacije, društvenog položaja ili bilo kojeg drugog čimbenika.

3. Liječnik mora nastojati koristiti resurse zdravstvene skrbi na način koji optimalno koristi pacijentu, u skladu s poštenim, pravičnim i razboritim upravljanjem zajedničkim resursima koji su mu povjereni.
4. Liječnik mora svoj posao raditi savjesno, pošteno, cjelovito i odgovorno, uvijek primjenjujući neovisnu profesionalnu prosudbu i održavajući najviše standarde profesionalnog ponašanja.
5. Liječnici ne smiju dopustiti da njihova individualna profesionalna prosudba bude pod utjecajem mogućnosti dobrobiti za same sebe ili svoju ustanovu. Liječnik mora prepoznati i izbjegavati stvarne ili moguće sukobe interesa. Tamo gdje su takvi sukobi neizbježni, njih se mora unaprijed prijaviti i riješiti na odgovarajući način.
6. Liječnici moraju preuzeti odgovornost za svoje pojedinačne medicinske odluke i ne smiju mijenjati svoje zdrave profesionalne medicinske prosudbe na temelju odredbi koje su u suprotnosti s medicinskim sagledavanjem stvari.
7. Kada je to medicinski prikladno, liječnik mora surađivati s drugim liječnicima i zdravstvenim djelatnicima koji su uključeni u skrb o pacijentu ili koji su kvalificirani procijeniti ili preporučiti druge mogućnosti skrbi. Ova komunikacija mora poštovati povjerljivost pacijenta i biti ograničena na potrebne informacije.
8. Prilikom davanja stručne potvrde, liječnik mora potvrditi samo ono što je osobno provjerio.
9. Liječnik treba pružiti pomoć u hitnim medicinskim slučajevima, uzimajući u obzir vlastitu sigurnost i kompetentnost, te dostupnost drugih održivih mogućnosti skrbi.
10. Liječnik nikada ne smije sudjelovati niti pomagati u djelima mučenja, ili drugim okrutnim, neljudskim ili ponižavajućim postupcima i kažnjavanjima.
11. Liječnik se mora uključiti u cjeloživotno učenje tijekom čitavog profesionalnog života kako bi održao i razvio profesionalno znanje i vještine.
12. Liječnik treba nastojati raditi svoj posao na načine koji su ekološki održivi s ciljem smanjenja okolišnih rizika po zdravlje za sadašnje i buduće generacije na najmanju moguću mjeru.

Dužnosti prema pacijentu

13. U pružanju medicinske skrbi liječnik mora poštivati dostojanstvo, autonomiju i prava pacijenta. Liječnik mora poštivati pacijentovo pravo da slobodno prihvati ili odbije skrb u skladu s pacijentovim vrijednostima i željama.
14. Liječnik se mora posvetiti prvenstveno zdravlju i dobrobiti pacijenta i mora ponuditi skrb koja je u najboljem pacijentovom interesu. Čineći to, liječnik mora nastojati spriječiti štetu za pacijenta ili ju svesti na najmanju moguću mjeru, te težiti prevazi koristi za pacijenta u odnosu na moguću štetu u planiranoj skrbi.
15. Liječnik mora poštivati pravo pacijenta da bude informiran u svakoj fazi procesa skrbi. Liječnik mora dobiti pacijentov dobrovoljni informirani pristanak prije bilo kakve pružene medicinske skrbi, te se pobrinuti da pacijent dobije i razumije informacije potrebne za donošenje neovisne, informirane odluke o predloženoj skrbi. Liječnik mora poštivati odluku pacijenta da uskrati ili povuče pristanak u bilo kojem trenutku i iz bilo kojeg razloga.

16. Kada pacijent ima značajno ograničenu, nedovoljno razvijenu, oslabljenu ili promjenjivu sposobnost donošenja odluka, liječnik mora uključiti pacijenta što je više moguće u medicinske odluke. Osim toga, liječnik mora surađivati s pacijentovom osobom od povjerenja, ako je dostupna, kako bi donio odluke u skladu s pacijentovim željama, kada su one poznate ili se o njima može razumno pretpostaviti. Kada se pacijentove želje ne mogu utvrditi, liječnik mora donijeti odluku u najboljem pacijentovom interesu. Sve odluke moraju se donositi u skladu s načelima navedenima u ovom Kodeksu.
17. U hitnim slučajevima, kada pacijent nije u mogućnosti sudjelovati u donošenju odluka i nema dostupnog zastupnika, liječnik može započeti intervenciju bez prethodnog informiranog pristanka u najboljem pacijentovom interesu i uz poštivanje pacijentovih želja ako su poznate.
18. Ako pacijent ponovo stekne sposobnost donošenja odluka, tada liječnik mora dobiti informirani pristanak za daljnju intervenciju.
19. Liječnik bi trebao biti obziran i komunicirati s drugima koji su bliski pacijentu, kada je moguće, u skladu s pacijentovim željama i u najboljem interesu, te uz dužno poštivanje povjerljivosti pacijenta.
20. Ako bilo koji vid skrbi za pacijenta nadilazi sposobnosti liječnika, liječnik se mora posavjetovati ili uputiti pacijenta drugom odgovarajuće kvalificiranom liječniku ili zdravstvenom stručnjaku koji ima potrebne sposobnosti.
21. Liječnik mora osigurati točnu i pravodobnu medicinsku dokumentaciju.
22. Liječnik mora poštivati pacijentovu privatnost i povjerljivost, čak i nakon što je pacijent umro. Liječnik može objaviti povjerljive podatke ako pacijent da dobrovoljni informirani pristanak ili, u iznimnim slučajevima, kada je objavljivanje informacija potrebno kako bi se zaštitila značajna i važnija etička obveza za koju su iscrpljena sva druga moguća rješenja, čak i kada pacijent na to ne pristane ili ne može pristati. Ovo objavljivanje mora biti ograničeno na najmanje moguće potrebne informacije, minimalan broj primatelja, i trajanje tih informacija.
23. Ako liječnik djeluje u ime bilo koje treće strane ili izvješćuje bilo koju treću stranu vezano za skrb koju pruža pacijentu, liječnik mora o tome obavijestiti pacijenta na početku i, prema potrebi, tijekom bilo koje interakcije. Liječnik mora otkriti pacijentu prirodu i opseg tih obveza i mora za to dobiti pristanak.
24. Liječnik se mora suzdržati od nametljivog ili na drugi način neprikladnog oglašavanja i marketinga i osigurati da sve informacije koje koristi liječnik u oglašavanju i marketingu budu istinite i da ne dovode u zabludu.
25. Liječnik ne smije dopustiti da komercijalni, financijski ili drugi sukobljeni interesi utječu na liječničku profesionalnu prosudbu.
26. Prilikom pružanja medicinske skrbi na daljinu, liječnik mora osigurati da je ovaj oblik komunikacije medicinski opravdan i da je pružena potrebna medicinska skrb. Liječnik također mora obavijestiti pacijenta o prednostima i ograničenjima primanja medicinske skrbi na daljinu, dobiti pacijentov pristanak i osigurati poštivanje povjerljivosti podataka o pacijentu. Gdje god je to medicinski prikladno, liječnik mora nastojati skrbiti o pacijentu kroz izravan, osobni kontakt.

27. Liječnik mora održavati odgovarajuće profesionalne granice. Liječnik se nikada ne smije upuštati u zlostavljačke, iskorištavačke ili druge neprikladne odnose ili oblike ponašanja s pacijentom i ne smije se upuštati u spolni odnos s pacijentom kojeg trenutno liječi.
28. Kako bi pružili skrb po najvišim standardima, liječnici se moraju brinuti o vlastitom zdravlju, dobrobiti i sposobnostima. To uključuje traženje odgovarajuće skrbi kako bi se osiguralo da mogu sigurno raditi.
29. Ovaj Kodeks predstavlja etičke dužnosti liječnika. Međutim, u nekim pitanjima postoje duboke moralne dvojbe u vezi s tim da liječnici i pacijenti mogu imati duboko promišljena, ali proturječna uvjerenja o pitanjima savjesti.
Liječnik ima etičku obvezu svesti na najmanju moguću mjeru remećenje skrbi za pacijenta. Priziv savjesti liječnika na provođenje bilo koje zakonite medicinske intervencije može se ostvariti samo ako pojedini pacijent nije time oštećen ili diskriminiran i ako nije ugroženo zdravlje pacijenta.
Liječnik mora odmah i s poštovanjem obavijestiti pacijenta o ovom prizivu i pravu pacijenta da se posavjetuje s drugim kvalificiranim liječnikom, te mora pružiti dovoljno informacija kako bi pacijent mogao pravodobno potražiti takav savjet.

Dužnosti prema drugim liječnicima, zdravstvenim djelatnicima, studentima i drugom osoblju

30. Liječnik mora surađivati s drugim liječnicima, zdravstvenim djelatnicima i drugim osobljem s poštovanjem i suradnjom bez pristranosti, uznemiravanja ili diskriminirajućeg ponašanja. Liječnik također mora osigurati poštivanje etičkih načela kada radi u timovima.
31. Liječnik treba poštivati odnose između svojih kolega i njihovih pacijenata i ne intervenirati osim ako to nije zatraženo od bilo koje strane ili ako je potrebno da se pacijent zaštiti od štete. To ne bi trebalo spriječiti liječnika da preporuči druge načine djelovanja za koje se smatra da su u najboljem interesu pacijenta.
32. Liječnik treba prijaviti nadležnim tijelima uvjete ili okolnosti koje sprječavaju liječnika ili druge zdravstvene stručnjake u pružanju skrbi prema najvišim standardima ili u pridržavanju načela ovog Kodeksa. To uključuje bilo koji oblik zlostavljanja ili nasilja nad liječnicima i drugim zdravstvenim osobljem, neprikladne radne uvjete ili druge okolnosti koje dovode do pretjerane i dugotrajne razine stresa.
33. Liječnik mora iskazivati dužno poštovanje učiteljima i studentima.

Dužnosti prema društvu

34. Liječnik mora podržavati pravedno i ravnopravno pružanje zdravstvene zaštite. To uključuje rješavanje problema nejednakosti u zdravlju i skrbi, odlučujućih činitelja tih nejednakosti, kao i kršenja prava pacijenata i zdravstvenih djelatnika.
35. Liječnici igraju važnu ulogu u pitanjima koja se odnose na zdravlje, zdravstveni odgoj i zdravstvenu pismenost. U ispunjavanju ove odgovornosti, liječnici moraju biti razboriti u raspravama o novim otkrićima, tehnologijama ili postupcima liječenja u neprofesionalnim, javnim okruženjima, uključujući društvene medije, i trebaju osigurati

da su njihove vlastite izjave znanstveno točne i razumljive.

Liječnici moraju naznačiti ako su njihova vlastita mišljenja suprotna znanstvenim informacijama utemeljenim na dokazima.

36. Liječnik mora podržavati ispravna medicinska znanstvena istraživanja u skladu s Deklaracijom SLU-a iz Helsinkija i Deklaracijom SLU-a iz Taipeija.
37. Liječnik treba izbjegavati djelovati na takav način da oslabi povjerenje javnosti u liječničko zvanje. Kako bi održao to povjerenje, svaki liječnik se mora pridržavati najviših standarda profesionalnog ponašanja i biti spreman prijaviti nadležnim tijelima ponašanje svojih kolega liječnika koje je u suprotnosti s načelima ovog Kodeksa.
38. Liječnik treba dijeliti medicinsko znanje i stručnost na dobrobit pacijenata i unaprjeđenje zdravstvene zaštite, kao i javnog i globalnog zdravlja.

Liječničke dužnosti

39. Liječnik treba slijediti, štiti i promicati etička načela ovog Kodeksa. Liječnik bi trebao pomoći u sprječavanju nacionalnih ili međunarodnih etičkih, pravnih, organizacijskih ili regulatornih propisa koji dovode u pitanje bilo koju od dužnosti navedenih u ovom Kodeksu.
40. Liječnik treba podržati svoje kolege liječnike u ispunjavanju odgovornosti navedenih u ovom Kodeksu i poduzeti mjere da ih zaštiti od nedopuštenog utjecaja, zlostavljanja, iskorištavanja, nasilja ili ugnjetavanja.

©2022 Svjetsko liječničko udruženje. Sva prava pridržana. Sva prava intelektualnog vlasništva u Međunarodnom kodeksu medicinske etike pripadaju Svjetskom liječničkom udruženju.

Prijevod Lada Zibar

Lektor prijevoda Drago Horvat